СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 180. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 16-го вересня 1943. No. 180. Jersey City, N. J., Thursday, September 16, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ПОБІР БАТЬКІВ

ВАШИНГТОН. — Президент приготовив послання для конґресу з нагоди його відкриття. З достовірного джерела зачувати, що президент обстоює побір батьків з днем 1. жовтня. Це відноситься до тих поборових, що були батьками ще перед японським нападом на Перл Гарбор. Крім цієї справи конґрес мав би ще занятися іншими пильними справами, як от реґабілітацією ветеранів, податками і ін.

Брати спершу самітних, каже Ґелоп.

Директор Американського Інституту Прилюдної Опінії Джордж Ґелоп в Пристон, Ню Джерзі, перевів досліди над тим, як відноситься публика до справи побору батьків до військової служби. Із відповідей виходить таке: 68 відсотків є за те, щоб покликати до війська наперед самітних, навіть як вони працюють у воєнних підприємствах, а щойно опісля батьків. За покликання батьків заявилися 24 відсотки, а нерішених є 8 відсотків.

КАНАДА МОЖЕ ВПЛИНУТИ НА РІШЕННЯ КОНҐРЕСУ ПРО ПОБІР.

ВАШИНГТОН. — Міністер канадійської крайової оборони полк. Дж. Л. Ралстон щойно оголосив плян розвязання деяких військових формацій і переорґанізування їх для оборони краю. Вістка ця наспіла сюди якраз у часі, коли конґрес приготовляється вирішити покликанн[illegible]ків. У Канаді нема закона, що приневолює [illegible] частини йти на фронт заграницю. Це вс[illegible]ровольці. Отже розвязання таких частин вказує, що Канада тепер чується безпечнішою. Американські конґресмени, що противляться поборови батьків, вживають канадійське рішення за арґумент для скріплення свого становища.

СПІРКА ПРЕЗИДЕНТА З КОНҐРЕСОМ ЗА ПРЕРОҐАТИВУ.

ВАШИНГТОН. — Президент висловив свій спротив проти додатку до закона з 12. липня, який він самий підписав. Закон признає президентови право поробити нові видатки на конечні воєнні цілі. До цього закону був додаток, що урядування трьох високих федеральних урядовців має покінчитися з днем 15. листопаду, хіба, що президент схоче їх наново іменувати, а тоді їх імена підуть знову під одобрення конґресу. Один з тих урядовців це Роберт Морз Ловет, секретар для справ, що відноситься до Вирджин Айлендс. Президент каже, що це вкорочення його прав, бо раз урядовець правильно назначений президентом, він не може бути усунений конґресом. Додаток із засторогою президент, як каже, підписав тому, що не хотів вбивати закона про нові, а конечні видатки.

РОЗЕНМАН ДОРАДНИКОМ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Нюйорський суддя І. Розенман, якого від давна вважають головним дорадником президента при укладанню промов, іменований Рузвелтом на урядове становище „дорадника президента'. Розенман зрезиґнував зо становища судді Найвищого Суду, нюйорського стейту, а віддасться новій праці. На підставі звичаю, головним дорадником президента був усе ґенеральний прокуратор. Одначе тепер Департамент Справедливости потребує посиленої праці прокуратора і тому треба було іменувати окремого дорадника. Досі Розенман помагав президентови укладати пляни реорґанізації різних департаментів. Він теж помагав президентови укладати промови. Він є технік в реториці і знає мозок Рузвелта, тому легко йому підобрати вислови, що підходять під смак президента. Платня Розенмана буде $12,000, а як суддя він побирав $25,000.

ЗЕМЕЛЬНА СПЕКУЛЯЦІЯ В КАЛІФОРНІЇ.

СТАКТОН (Каліфорнія). — Тут замітна спекуляція землею для скорого відпродажу й великого зиську. Продають не лише плодовиті землі, на котрих родяться помаранчі, цитрини й інші полудневі овочі, але й менше плодовиті землі. Повторяється явище, яке слідно було у Флориді в 1920 рр., коли то після небувалої підвишки земельних цін наступили великі втрати.

БЮРО АДМІНІСТРАЦІЇ ЦІН УЖЕ ПРИХИЛЬНІШЕ ДЛЯ ПІДВИШКИ МАЙНЕРАМ.

ВАШИНГТОН. — З кол майнерської юнії вийшли вісти, що недавно заключений контракт з підприємцями вуглевих майн в Ілиной має вигляди на одобрення. Власники не хотять потвердити цеї вістки, а покликуються на Бюро Адміністрації Цін. Це бюро має застережене право вмішуватися в усякі переговори про підвишку заплати та підвишку цін продуктів. Є признаки, що бюро потвердить умову з ілинойськими підприємцями, щоб майнери дістали **платню від часу вступу до копальні.**

Приготовляються до дебати над зясуванням заграничної політики Злучених Держав

ВАШИНГТОН. — Прихильники Нового Розподілу приготовляються на ширшу дебату над резолюцією Фолбрайта для зясування закордонної політики Злучених Держав. Надії в конґресі зголошено цілий тузин резолюцій, але вони лежать у комісіях заграничних справ. Резолюція Фолбрайта вважається резолюцією, що її одобрює адміністрація і тому звертає на себе увагу. Тому, що саме тепер підготовляється стріча президента Рузвелта, премієра Чорчила й маршала Сталіна, політичний світ дуже заінтересований дебатою над засадами й цілями американської заграничної політики після війни. Прихильники адміністрації бажають, щоб дебата була найкоротша і мала характер однодушности, щоб не давати заграниці притоки до сумнівів, чи президент говорить в імени цілого народу, чи лише в імени, однієї хочби й більшої частини. Тому напр. адміністрація бажалаб собі, щоб у сенаті перейшла резолюція кваліфікованою більшістю, значить двох третин голосів, як це діється при ратифікуванню договорів.

ДЕЙВИС ЗАПОВІДАЄ МАРІОНЕТКОВУ РЕВОЛЮЦІЮ В НІМЕЧЧИНІ

СИРАКЮЗ (Ню Йорк). — На зібранню стейтового Товариства Видавців Ґазет промовляв директор Бюра Воєнних Інформацій Елмер Дейвис. Він звернув увагу на те, що німецькі націсти підготовляють свого роду смішну революцію, а це таку, що ніби скинуть націстів з проводу, але їх заступлять інші німці, які будуть вести тусаму політику, що й націсти. Ціллю такого перевороту буде, щоб добитися замирення з Аліянтами на підставі переговорів та підготовити опісля Німеччину до третьої війни. Дейвис остеріг, що війна може потривати довше, ніж американці думають, бо Німеччина ще чується сильною. Навіть, колиб під мілітарним оглядом перемога прийшла несподівано, американці не можуть бути оптимістами. Він признав теж, що урядові комунікати були досі подекуди надто оптимістичні, а це викликувало замішання. Тепер будуть інформації більше реалістичні.

Китай відкидає японські мирові пропозиції

ВАШИНГТОН. — В. В. Сунг, китайський міністер заграничних справ, заявив тут на конференції з представниками преси, що Японія робить Китаеви постійні пропозиції замирення, при чому кожна дальша пропозиція є більше уступчива, ніж попередня. Одначе Китай відкинув кожну з тих пропозицій, бо він рішився воювати аж до остаточної перемоги над ворогом.

ВРАЖІННЯ ПРОМОВИ ГОЛА В БРИТАНІЇ

ЛОНДОН. — Вся просто британська преса без вийнятків висказується з одобренням про офіціяльну заяву американського секретаря стейту Кордела Гола, виголошену на радіо останньої неділі.

Ґазети підчеркують передовсім, що як авторитетний висказ американського уряду ця промова повинна бути простудіована всіми британцями. Вона означає, підчеркують ґазети далі, відступлення від становища ізоляціонізму. Вона заслугує на поважну увагу зогляду на недавний інцидент з Велесом.

Ґазети підчеркують далі заяву Гола, що суверенні держави мусять згодитися на вживання сили для вдержання мира. Один часопис писав, що перед політиками Обєднаних Держав стоїть тепер пильне завдання плянувати засоби для переведення в життя цих засад.

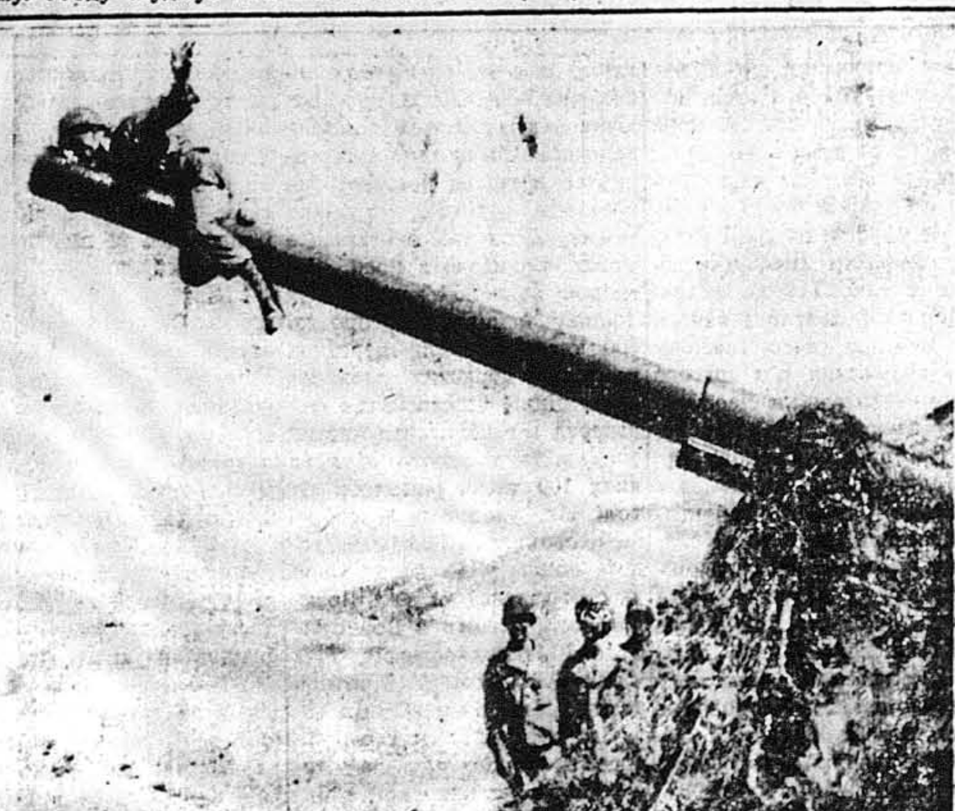
ПОСТУП ЗАХОДІВ ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКО-БРИТІЙСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Деякі британські ґазети заявили, що промова Гола облекшує намічену конференцію найвищих заграничних урядників Британії, Америки й Росії.

Поступ переговорів у справі англійсько-американсько-російської воєнної конференції потвердив на своїй конференції з пресою президент Рузвелт.

НІМЕЦЬКІ ПРОТЕСТАНТИ ПРОТИ НАЦІСТИЧНОГО РАСИЗМУ

ЖЕНИТА. — За почином віртемберґського епископа лютеранської церкви виробили протестантські церкви Німеччини обіймаючу 12 точок угоду про обєднаний фронт протестантських церков Німеччини проти націстичного натиску на церкви й проти расових теорій націзму. Угоду осуджує між іншим націстичне трактування вихрещених жидів як жидів.

„СПРАВУЙСЯ ДОБРЕ, ДИТИНКО". Вояки, що живуть довгий час далеко від приятелів і рідні, часто відносяться до бездушних предметів як до людей. Сеь Ник Кучіноті з Філядельфії проявляє таку любов до 155-міліметрової гармати: перед починанням стрільби підчас операцій на Сицилії він виліз на дуло гармати й поцілував її в самі „уста".

ВАЖКІ БОЇ КОЛО САЛЄРНО

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Коло міста Салєрна, на південь від Неаполю, німці виявили несподівано для Аліянтів завзятий спротив проти аліянтських інвазійних військ. Німцям удалося сконцентрувати проти висідаючих на беріг аліянтських військ кольосальні панцирні сили й завдяки цій концентрації вспіли навіть відбити від американських військ поважну частину захопленої ними території. Великою допомогою для німців була їх артилерія, уставлена на високих місцях. З часом одначе американці скріпили свої лінії й здержали німецький наступ. Одначе положення аліянтських військ усетаки поважне.

Наступ Аліянтів в південній Італії.

Зате в південній Італії аліянтський наступ розвивався без поважного спротиву ворога. Аліянти захопили Косенцу, що лежить яких 100 миль від Валєрна, а війська з Таранта посунулися здовж адрійського побережжя яких 65 миль.

У тій частині Італії приходить до частих боїв між німецькими і аліянтськими літаками. За один день збито 13 німецьких літаків коштом 3 аліянтських.

ВІДҐУКИ САЛЄРНСЬКОЇ БИТВИ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — У військових і громадянських кругах Британії панує поважне пригноблення спиводу важкого стану аліянтської офензиви в Італії. Настрої британського громадянства, підбехтані цілою низкою вісток останніх місяців, тепер повернулися різко в другий бік під впливом таких вісток, як звільнення Мусолінія німцями та важкий стан аліянтських військ коло Салєрна. Ці події були поважним ударом для оптимістичних сподівань близького кінця війни, які розвивалися, хоча уряд не давав їм ніякої піддержки.

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕКРЕТАР ФЛЬОТИ ПРО БІЙ КОЛО САЛЄРНО.

ВАШИНГТОН. — Секретар фльоти Накс заявив на конференції з пресою, що бій в околиці Салєрна є лютий та що ворог ставить аліянтським військам, що висідають з кораблів на італійський беріг, завзятий опір. Він одначе відмовився потвердити німецький рапорт, що аліянтські війська вже рішили евакувати захоплені ними частини Італії та що мовляв в Італії жде Аліянтів Дункерка.

На подібній конференції з пресою президент Рузвелт заявив, що Аліянти не мали ніколи Мусолінія у своїх руках.

ІТАЛІЯ ДАЛА АЛІЯНТАМ 80 КОРАБЛІВ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Вісімдесять італійських кораблів находиться тепер у руках Аліянтів, а кромі цього багато італійських торговельних кораблів пливе до аліянтських портів.

Італія передала досі Аліянтам: 5 боєвих кораблів, один літаковоз, 8 кружляків, 19 субмарин, 27 нищителів, 12 торпедових човнів, 6 корвет, 1 помічний кружляк і 1 шпитальний корабель.

Більшість цих кораблів находиться в порті Валета на острові Мальті, під охороною аліянтських кораблів, літаків і прибережної артилерії.

НІМЦІ ВВІЙШЛИ ДО ВАТИКАНУ.

БЕРН. — Німці нарушили невтральність Ватикану, папської держави, піддавши його під владу маршала Кесерлінґа та вставивши на площі св. Петра свою поліцію. Свій поступок оправдують тим, що мовляв тільки в цей спосіб можна здушити невдоволення.

Папа скликав кардиналів на довгу сесію у цій справі та приказав кардиналам, що мешкають поза Ватиканом, замешкати в Ватикані.

З різних міст північної Італії приходять за границю вісти, що там ведуться ще далі завзяті бої італійців з німецькими.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ВХОДИТЬ ДО БРЯНСЬКА.

ЛОНДОН. — Німецький комунікат признав, що німці евакували Брянськ, головний центр своїх ліній на центральнім секторі свого фронту в Росії. Московське радіо не подає одначе ще вістки про захоплення всего Брянська, а тільки, що червона армія стала входити до міста. Це радіо каже теж, що червона армія підійшла на три милі до Ніжина, що вона находиться вже на 74 милі від Києва та що вона наступає з Маріюполя на Ялту, над Озівським морем.

ЯПОНЦІ ВТЕКЛИ З САЛАМАВИ В ДЖУНҐЛІ.

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА НА НОВІЙ ҐВІНЕЇ. — Японські війська, виперті зо Саламави, втекли в довколичні джунґлі, оставляючи за собою великі припаси воєнних матеріялів. Тепер американські війська гоняться за ними. Є це найважча воєнна операція в тропікальних країнах.

Аліянтські війська виперли теж японців з двох уфортифікованих позицій на окраїнах Ляї.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАГРАНИЧНА ПОЛІТИКА АМЕРИКИ

У минулу неділю вечором секретар стейту Кордел Гол виступив на радіо з промовою про заграничну політику Злучених Держав. Гол стоїть на чолі президентового кабінету й являється найважнішим по ньому адміністраційним урядником краю. Він стоїть на чолі департаменту стейту, що веде заграничну політику. Отже його промова має вагу авторитетної заяви американського уряду.

Промова була виголошена в часі, коли проти американського уряду взагалі, а проти його департаменту стейту спеціяльно піднощено гострі закиди консерватизму, ба навіть заскорузлости, чи сліпого ходження старими дорогами, чи манівцями. Видно, секретар Гол мав на оці ці закиди, коли він поклав спеціяльні старання, аби збити ці напади. З висказів часописів можна вносити, що він зробив це добре, коли вони називають виголошені ним засади принципами не консерватизму, а інтернаціонального лібералізму.

Кожна країна, говорив Гол, повинна провадити таку заграничну політику, яка відповідає її інтересам. Тому перед вирішенням цеї політики, держава повинна вирішити, який її інтерес у світі. Інтереси одної держави можуть у багатьох зглядах іти в розріз з інтересами інших держав, одначе вони теж можуть у багатьох зглядах годитися. За такий важний спільний інтерес усіх держав Гол признає потребу удержання мира по закінченню цеї війни. Усі держави світа повинні би обєднатися по війні для співпраці для удержання мира.

Розглядаючи форму співпраці держав по війні, Гол робить різницю між трома суперечностями між державами. Політичні різниці, каже він, можна віддати до дискусії й полагодити спеціяльним агентурам. Різниці, які можна розвязати законними правилами, треба віддати для розгляду міждержавним судам. Суперечки, що мають признаки напасти, повинні бути здушені всіми державами, як не можна інакше, то силою. Цю засаду вживання сили міждержавною організацією признають загально найважнішою точкою промови Гола.

Щодо цих точок, промова Гола була зовсім ясна. Не є вона одначе такою, коли він каже, що кожна держава має мати свободу рішати для себе про форму своєї державної організації. Неясна вона саме тому, бо в світі є нині ще багато суперечок за те, до якої держави признати якусь територію та живучий на ній народ. Ця точка отже потребує ще дальшого авторитетного вияснення з боку американського уряду, і це вияснення з конечности річи колись прийти мусить. І чим скорше воно прийде тим краще буде й для Америки, і для всего світу. Для цього остаточного завдання вияснення американської заграничної політики Гол дав тільки початок, початок знаменитий.

Розумні заради на абсентизм

Ґрупа громадянських діячів в місті Пасейку в стейті Ню Джерзі, взялася за зовсім новий спосіб полагодження пекучого нині питання абсентизму (відявности) робітників від роботи. Старий спосіб полагоджування справи ми всі добре знаємо: тих робітників, чи робітниць, що не приходили до праці, обкидувано різними прізвищами, читано їм лекції патріотизму й грожено різними карами, які інколи й виконувано. За цим старим способом полагоджування абсентизму криється стара виховна ідея: хто щадить бука, той псує дитину.

Нова система трактування абсентизму каже ховати бук, а замісць цього шукати причин небажаного явища. Вона виходить зо ствердженого обсервацією факту, що ходити поза роботу властиво пересічний робітник і пересічна робітниця не хоче. Коли котре з них таке зробить, то на це є звичайно важна причина.

Обчислення уряду виказали, що абсентизм найбільше поширений серед робітниць. Це дало негайно притоку деяким урядникам і громадським діячам нападати на жінок та говорити загально, що це є вже признакою жінки не трактувати своєї праці поважно. Ближчі рослідм показали, що від праці абсентуються робітниці, які мають не один джаб, а два: один у фабриці, другий дома, себто ведення хати, господарювання.

Новий спосіб трактування абсентизму починається з того, що відповідний дослідувач заходить до дому робітниці, що не приходить точно до праці, і питається: „Чим я міг би вам помогти?" Часто вже такий роспит показував причину неприходження робітниці до праці. В інших випадках причина виходила на яву на зборах більшого числа таких робітниць, які розслідувачі влаштовували для обговорення справи. Коли показалися вже причини, тоді, й зараду на лихо вже можна було лекше шукати.

Показалося, наприклад, що робітниці покидають часто роботу в фабриці передвчасно, аби робити в крамницях закупи усякого добра, потрібного для домашньої господарки. Коли це виявилося, то орґанізація громадських діячів, що взялася до боротьби проти абсентизму, стала робити заходи перед крамарами, аби вони держали свої крамниці відкритими так довго, щоби робітниці, які працюють по фабриках, могли ще робити закупи.

Показалося в інших випадках, що робітниці не приходять до праці, бо нема відповідних перевозових засобів; нема залізничих поїздів, чи стріткар, чи босів. Стали тоді ті, що займаються боротьбою з абсентизмом, глядати за наладження кращого транспорту. Справа не все була легка. Босові компанії виправдувалися, що вони не можуть пускати босів, бо не мають ґазоліни або робітників. Прийшлося старати для них і за робітників і за ґазоліну. Коли видача ґазоліни була обмежена урядом, приходилося добувати від уряду підвищення пайків.

У деяких випадках робітниці не приходили до праці, бо якби ждали кінця праці, не застали б свого банку відкритим. Треба в такому випадку було віднестися до банків, аби вони відкривали свої офіси так, аби робітницям, що працюють по воєнних промислах, було це вигідно. Стали теж повчати робітниць, як посилати свої ощадности до банку поштою.

У ще інших випадках робітниці побачили, що вони не можуть працювати в фабриці, бо їх діти лишаються без опіки. Зарадою на такий стан була громадська опіка над дітьми працюючих матерей; для цього треба було подбати за приміщення, за відповідних доглядачок; а що це все вимагає грошей, треба було вистаратися відповідні фонди.

Через шість тижнів уже роблено проби з таким способом полагоджування проблєм абсентизму. Кажуть ті, що акцію почали, що вона вже дала гарні висліди, себто зменшила абсентизм по фабриках. Успіх цеї акції в одній місцевости заставив інші громади братися таких самих заходів. Ще пізніше акцію поширено далі так, що займаючіся акцією встанови й ґрупи скликали ширшу конференцію, на котру запрошено вже й стейтового ґубернатора та представників різних відповідних бюр федерального уряду. Ці урядові бюра радо беруться пробувати нового засобу боротьби з абсентизмом, котрого не можна не признати великим лихом, коли в околиці самого Пасейку, в 6 більших воєнних фабриках, за 12 тижнів втрачено через абсентизм півтретя міліона робочих годин, або 310,000 робочих днів. Ці цифри вказують на велич проблєми та виправдують пробовання всякого засобу для боротьби з лихом.

Проф. Микола Чубатий.

Старе та нове москвофільство серед українців

Хороба специфічно українського народу.

Мабуть немає на світі другого народу, що мав би таку національну хоробу, як нею є москвофільство серед українського народу. Щож це є москвофільство? Москвофільство це таке політичне переконання частини українців, що їх нема на світі. Буває така хороба умова у людини, що людина захорує та набирає переконання, що вона сама не істнує, що це тільки її тінь ходить по світі, або що людина не є собою, але чимсь іншим, у одного псом чи конем, у другого анґелом чи чортом. Людина хора тай набрала переконання, що вона не є собою.

Про таку національну хоробу говорить Шевченко у свому Посланію, що є такі українці, що кажуть: „і ми не ми, і я не я", прямо людина не знає хто вона. Говорить чоловік українською мовою, як його брат незаражений хоробою москвофільства, живе тими самими культурними надбаннями українських людей, нерідко від тисячі літ, славить так само Господа, а спитай його хто ти? Так він вже не знає, я не є я, а москаль, каже. Чи є на світі, такий швед, що говорив би, що він не є шведом, але норвежцем, або такий поляк, що казав би, що є чехом, чи такий німець, що вважав би себе італійцем? Таких нема, але є такі українці, що себе за українців не вважають. Це хороба москвофільства, що паралїжує національний мозок та не позволяє людині здорово та льоґічно думати.

Чому це хороба специфічно українського народу? Причин треба шукати у низькій національній свідомости багатьох українців. Прямо людина не набрала ще національного поняття, ким вона є, який це є нарід, до якого вона належить. Не знаючи цього, не вміє відрізнити себе, себто українця від москаля. Низька ця національна свідомість це наслідок довголітного чужинецького панування над українським народом, а звідси невиробленість національної свідомости, доцільно чужинецьким пануванням придавлюваної.

Друга причина, це вікове змагання двох сусідів, поляків та москалів, за опанування української землі та панування над українським народом. Втікаючи спід дощу попадали українські люди під млинські лотоки, спід одного ворога мимоволі впали у друге ярмо. Сприяло цьому мале національне вироблення та неспосібність у боротьбі за волю числити на власні сили, або хіба на поміч далекого союзника, незаінтересованого в опануванні української землі.

Борючися проти панування польського, українські люди, йшли по стежці найменшого опору та прохали помочі в північного царя у боротьбі проти поляків, замісць напружити власні сили до рішальної боротьби. І навпаки, коли актуальною ставала боротьба проти Московщини, тоді шукали помочи у Польщі проти Московщини, замісць теж і тут стати до боротьби, опираючись на власні сили. Через те виробився теж серед українських людей і брак віри у власні сили та рахунок на поміч сусіда, який ніколи і ніде помочи даремно не дає. Тим способом український нарід як мяч хитався поміж Польщею то Московщиною. А що, ніде правди діти, москалі українцям культурою ближчі від поляків, тому теж склонність шукати помочи у Москві була частіша; тому теж з цього боку хребет українських людей ставав мякший та менше спосібний до опору.

Історичний розвій старого москвофільства.

Старе москвофільство зродилося на тлі бортьби українського народу проти Польщі, яка від 15-го до 17-го століття була найгрізнішим ворогом українського народу. Брак віри у власні сили самому успішно вести боротьбу проти Польщі зродив москвофільство, спершу політичне, а за ним і народне. Політичне москвофільство мало на думці опертися тільки на поміч московського царя, політично відсепаруватися від Польщі. А що Москва вже здавна мала ясний плян загарбання українських земель, тому з найбільшою охотою давала таку поміч, розбуджуючи при тім почуття єдности та близькости українців та москалів, оперте на спільноті давної історії, українськім походженні династії пануючої в Москві та на спільноті православної східної віри.

Політичними москвофілами були вже при кінці 15-го та на початку 16-го століття Михайло Глинський та дрібні українські князики, що бажаючи видобутися спід Польщі, прямо летіли в обняття Московщини. Такими самими москвофілами були ті західно-українські богомольці, що старалися культурне життя Західної України будувати тими „футрами та соболями", що їх милостиво цар „жалував" на будову львівської церкви Успення чи брацьких установ. За милостинею йшли симпатії та почуття спільности з далеким північним царем, перше сильце, щоб затягнути український нарід в московську неволю.

Москвофільська струя ще й далеко до Хмельниччини нуртувала серед козаччини. В першій половині 17-го століття репрезентував її протоєрей Мужиловський та князь Курцевич. Їх вплив гамували такі енерґійні та інтеліґентні провідники українських православних, як гетьман Конашевич Сагайдачний чи митрополит Петро Могила та його наслідник Сильвестер Косів, але коли їх не стало, а Хмельницький був занятий військовою боротьбою, козацькі москвофіли підготовляли серед козацької маси ґрунт під нещасливу Переяславську Умову, якою Україна попала в московське ярмо.

Так само москвофіл спід Польщі, митрополит Ґедеон Четвертинський, завів українську православну церкву під московську зверхність та відкрив браму обмосковленого українського православія в 18-тім та 19-тім столітті. Українські москвофіли Теофан Прокопович та Яворський помагали будувати у Петрограді імперію Петра Великого та готовити ліквідацію Української Козацької Держави.

Москвофільство, яке оглядаємо нині на наших затуманених братах в Америці, зродилося в Галичині по 1848 році. В часі пробудження народів через революційний зрив 1848 року пробудився теж український нарід до національного життя, хоч бракувало йому потрібного числа власної інтеліґенції та національної свідомости мас. Легко було ще працювати, коли австрійський уряд для ослаблювання бунтівничих мадяр попирав українців на Карпатській Україні. Одначе по році 1860 політична ситуація змінилася. Поляки погодилися з австрійським віденським урядом, деклярували супроти Австрії повну льояльність, за що австрійський уряд перестав бути обєктивним супроти українського культурного та політичного руху в Галичині.

Пробуджених українців віддала Австрія на поталу полякам в Галичині. Подібне сім літ пізніше сталося на Закарпатті.

Українські провідники в Галичині та на Закарпатті стратили віру, що вони можуть вести власними силами боротьбу з поляками, а закарпатські українці з мадярами. Деж лекше було найти поміч, як не в білого російського царя, що обіцював щедру поміч добрим словом та блискучими рублями. Жертвою цеї зневіри та деморалізації впали навіть здавалося найсвітліші одиниці, включно з Яковом Головацьким, одним із стовпів українського національного відродження в Галичині, колись члена Руської Трійці Маркіяна Шашкевича. Українському національному відродженні прийшлося борикатись тепер з двома противниками, з поляками та з власною внутрішною хоробою, з москвофільством, аж до першої світової війни. Доперва визвольна боротьба українського народу проти поляків та проти Росії завдала смертельний удар хоробі москвофільства в Західній Україні. Москвофільство збереглося ще тільки в Америці між темними масами українських людей.

Москвофільство нинішних днів.

Та на наших очах народжується за океаном нове москво-

(Докінчення на сторон[і] 3-[ті]й)

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

36)

Правда, Шеффель, чоловік бідний, несмілий і совісний, був би на разі відтрутив кожного, хто йому сказав би був: ходи сюди й фабрикуй церезину! Але хитрий аґент не сказав йому цього, та зате негайно по розмові з Шеффелем написав лист до Леона, щоб приїздив, бо хоч Ван-Гехт і ставить дуже високі жадання, то прецінь з іншого боку чень ця справа дається далеко корисніше й лекше уладити.

А покищо аґент принявся оброблювати Шеффеля на своє копито. Він заприязнився з ним при ниві, заходив кілька разів до його хати і приглянувся його бідному життю. Шеффель жалувався йому на своє убожество, на недостачу зарібку, а аґент, мов наперекір, розводив перед ним широкі, блискучі картини зисків, маєтку та достатку, натякаючи чимраз виразніше, що і для нього зовсім не заперті брами до того золотого раю. Бідний Шеффель зітхав і мнов починав розводити свої жалі. Щоб його ліпше привязати, аґент кілька разів делікатно випозичував йому невеликі суми грошей, разураз обіцяючи, що постарається для нього про місце, та й то про таке корисне, що буде йому, певно, повік дякувати. Шеффель недовірливо хитав головою, але аґент так уперто товк своє, що бідак звільна немов туманів, немов безвладно давався уносити течії блискучих аґентових обіцянок. Досить того, що до приїзду Леона Шеффель уже був майже чисто приспособлений до того, що з ним задумав аґент.

Леон причвалав до Відня, не знаючи, як його аґент думає уладити справу. А коли почув його думку, то зараз немов звергся. Але це не був опір; по довшій бесіді з аґентом він пристав на все і казав йому привести Шеффеля до свого готелю. Тут по недовгій боротьбі, пертий з одного боку нуждою свого теперішнього положення, а з другого боку — блискучими Леоновими обіцянками, Шеффель уляг. Він прирік Леонові, що поїде з ним до Борислава і буде вести таємну фабрикацію церезини, та й то за відповідно невелику плату. А щоби будову і ведення нової фабрики прикрити чим іншим і відвести людські очі, Шеффель несвідомий галицьких обставин, порадив Леонові голосити, що це будується невеличкий паровий млин. Леон, як ми бачили, і зробив це, не розваживши добре, до чого ця рада могла довести.

Уладивши діло з Шеффелем, Леон не спочив. Він кинувся вишукувати для будучої своєї церезини збуту. При помочі свого аґента йому вдалося по якімсь часу найти кількох російських капіталістів, пробуваючих переїздом у Відні. Вони радо приняли на себе посередництво в справі достачування церезини, і дійсно, по трьох тижнях Леон уже заключив з свіжо утвореною в Росії „Восковою спілкою" контракт на доставу в піврічнім протязі 200 тисяч сотнарів церезини на таких корисних умовинах щодо ціни і перевозу, що вже наперед міг обчислити чистий зиск з того одного діла на яких 100 тисяч ринських. От тоді він, ухопивши з собою золотодайного Шеффеля, гоном подув у Галичину, щоб як стій узятися до діла. Воску готового у нього в Бориславі було 10 тисяч сотнарів брил у маґазинах. Два або й чотири рази стільки він мав надію заразом таки за власні гроші і по дешевій ціні закупити на місці у дрібних власників ям; пізніше мали його контраґенти прислати в Борислав своїх людей, щоб доочне переконатися, чи скільки й якого воску вироблено, а тоді мав Леон одержати таку частину угодженої суми, яка була по контракту за вартість приготованого воску; за ту суму він надіявся постачити цілу решту, умовлену контрактом, так що решта грошей булаб його чистим зиском, відлічивши хіба плату Шеффелеві та кошти вибудування фабрики.

І Шефель за той час не дармував. Він, щоб зарекомендуватися свому „хлібодавцеві", виладив докладний плян нової фабрики, позамовляв ураз із аґентом кітли, рури та інші потрібні металеві прилади у віденських фабриках, вимовляючи собі якнайскорше їх приготування. Таким чином, під час свого тритижневого побуту у Відні Леон, безперечно досить потрудився коло уфундування свого багатства і своєї фортуни. Ввесь той час він бігав, мов у гарячці, з ніким не бував, не забавлявся, не вступав до знайомих, ба навіть не вітався з Германом Ґолдкремером, котрого кілька разів стрічав на вулиці в натовпі пішоходів. Загальна спекуляційна гарячка обхопила його, — світ мінився перед його очима, і в нім Леон не міг уже добачити ні друга, ні брата, ні правди, ні кривди, нічого, крім золота, багатства і блиску. Та гарячка не покидала його й по повороті до Дрогобича. Ми бачили, що ще того самого дня, коли приїхав з Відня, він загодив будівничого і Бенедя, а в понеділок, з початком тижня, і сам полетів до Борислава, щоб власними очима допильнувати закладин нової фабрики. Його мов перло, гнало щось, щоб якнайскоріше зробити це діло, тож він по повороті з Відня рішився, хоч і не дуже радо, спинити на час будову свого пишного дому, щоб можна тим способом більше грошей і більше сили повернути на якнайшвидше довершення нового, зискового діла.

— Адже мій дім, моє щастя, моя сила проте не перестане будуватися, рости під небо! Ні, іменно успішне довершення цього діла, то буде одна з найголовніших підвалин мого дому!

(Дальше буде).

Від порозуміння зо Сталіном залежатиме будучність світа

Хоч як це дивне, а про те поважно говорять у Вашингтоні. На це вказує вістка, що президент приготовляє нового посланця до Сталіна. Ним має бути Аверел Гариман, представник позичкової акції „ленд-ліз" у Лондоні, один з найбільш довірочних дорадників президента. Кажуть, що Гариман призначений теж на амбасадора до Москви на місце адмірала Вилйема Стендлія. Це вказувалоб, що президент Рузвелт надіється скріпити звязки зо Сталіном.

У постійній колюмні нюйорської ґазети „Вол Стріт Джорнал", званій „Велика гра в політиці", вашинґтонський кореспондент Френк Кент застановляється над значінням порозуміння з Росією і приходить до висновку, що конференція між Рузвелтом, Чорчилем і Сталіном є есенціональна. Без порозуміння між тими трьома державниками не можна собі подумати правильного закінчення війни. Що більше: без такого порозуміння є неминучою економічна катастрофа в Европі.

Без огляду, як сильне буде порозуміння між Англією й Америкою, воно не заступить порозуміння з Росією — міркує Кент. Приходить час, коли зо Сталіном треба говорити. Загальний інтерес вимагає цього, щоб перемогти викрути Сталіна. Коли це правда, що Сталін не може покинути Росії тому, що він занятий війною, треба відбути конференцію в Росії. Рузвелт і Чорчил вже заявили свою готовість їхати всюди і колинебудь за Сталіном. Британці й американці мусять знати ситуацію в Росії. Сама конференція міністрів закордонних відносин є добра, але вона може лише підготовити стрічу. Рузвелт і Чорчил мусять самі довідатися, що сидить у голові Сталіна і як далеко з ним можна зайти. Це можна осягнути лише в розмові та через особистий контакт за Сталіном.

Колижби він не хотів говорити ані висказати своїх почувань, то й це треба вже знати. Бо тоді британці й американці будуть знати, на кого рахувати. Одначе у Вашингтоні панує переконання, що конференція є вже упляновaна. Таке сказав Чорчил, таке сказав Рузвелт. Коли до конференції дійде, буде це найважніша конференція в часі теперішної війни. Не буде сказано забагато, коли поставиться твердження, що від того залежить будучність світу. Колиб знайшли формулу для американсько - британсько - російського співділання після війни, світове положення багато зміниться і не буде справи, якої тоді не можнаб було полагодити. Колижби не вдалося довести до потрійного порозуміння, прийде до нових труднощів та небезпек для будучих поколінь, включаючи й поколінь в Росії.

Є причини допускати, що Рузвелт, Чорчил і Сталін це добре розуміють і кожен із них доцінює вагу такого порозуміння для добра свого краю. Та по правді сказати, порозуміння не буде легким. Насамперед приходять труднощі з мовою. Сталін не говорить по англійськи, а Рузвелт і Чорчил не говорять по російськи. Через перекладчиків не легко осягнути порозуміння. Сталіна особисто не знає ніхто, як от знають себе Чорчил та Рузвелт. Ми ніколи не мали амбасадора, який мавби доступ до Сталіна. Навіть ославлений особистий висланник Рузвелта Джозеф Дейвис лише раз розмовляв зо Сталіном і то тоді, як прийшов попрощатися. Ніякий анґлієць ані американець не знає інтимно Сталіна і не може сказати, який це чоловік.

Не зважаючи на все, в Вашинґтоні панує опінія, що можна добитися співпраці зо Сталіном та дійти до британсько - американсько - російського союзу. З цього становища дивляться на звіт ґен. Маршала про велику допомогу Росії як практичний. А що Сталін є теж практичний чоловік, то він цей звіт зрозуміє.

Одначе є одна непрактична справа, яка перешкаджає в порозумінню зо Сталіном. Це є оці „чотири свободи" з котрими так носиться Рузвелт — пише Кент. У своїй промові після конференції в Квебеку Рузвелт сказав, що він буде навіки гніватися на того, хто не прийме засад чотирьох свобід, проголошених в Атлянтійськім Чартері. Така заява може бути відстрашаючим чинником для Сталіна. Він же не знає, що це таке напр. свобода релігії та свобода слова. Отже дивлячися з того боку на „Декляраціію з Квебеку", вона властиво перешкаджає до післявоєнного порозуміння з нашими союзниками. І не переконує вона декого з наших союзників, що вона така важна, як і „Деклярація Незалежности „Злучених Держав, або „Маґна Харта" і Десять Заповідей. І через те не дасться її накинути кому з нею не вигідно — розуміє вашинґтонський кореспондент „В. С. Джорнал-у".

Старе та нове москвофільство серед українців

(Докінчення зо сторони 2-гої)

фільство серед українських людей й то тих, що не заперечують своєї приналежности до окремого українського народу. Це є нове, покищо політичне москвофільство, що згодом мусить перейти у нову народну хоробу. Таку, якою було старе москвофільство. Найповажнішу ґрупу нових москвофілів творять так звані українські комуністи. Багато між ними є таки справжніх давних москвофілів, що тільки пристосувалися до моди та назви, що плине зі Совєтської України та стали називати себе українцями, хоч думають про Україну як про територію, а не про українську націю.

Друга ґрупа між комуністами це ті колишні українці, які соціялістичні доктрини поставили вище національного визволення українського народу. Вони на прямій дорозі вповні зіллялися з першою ґрупою москвофілів - комуністів, а тепер причуюються поволи переходити на російський спосіб політичного думання про український нарід. „Або я знаю чи правду говорить про український нарід проф. Грушевський та українські історики чи може російські історики" — сказав до мене відомий колись український діяч соціяліст. Чи треба більше? Згодом прийде розвязка по казьонному указу — єдина і неділима.

Кромі комуністів-москвофілів маємо найновішу ґрупу політичних москвофілів, що покривають свій брак віри в можність українського народу добути волю проти могучої тепер Росії фразою, що українському народови треба бути разом, зединеним. Не вірять прихильники тої єдности українського народу в червоній тюрмі в якісь користи для українського народу зі зединення, вони тільки стратили віру в живучі сили українського народу вибороти собі справжню волю і справжню соборність навіть серед таких важких обставин, як нині. Річ природна, що цей рід москвофільства це вже чисто політичне москвофільство, що серед червоно-російської дійсности скоро мусілоб достосовуватися до офіціяльного думання територіяльного українського етноґрафізму, як переходової стадії до повного москвофільства старого покрою.

Перед цим новим москвофільством слід українським людям за океаном стеретгися, бо воно поволи опановує навіть, колись відомих українських діячів. Поволи зачинає показуватися на сторінках преси, до якої вони тепер пишуть, чи яку редаґують. Самостійництво вони клеймять як якусь утопію та радять іти по тій лінії найменшого опору, що колись завело Україну до Переяславської Угоди, а згодом в число ґуберній російської імперії.

ВОЄННІ КОРЕСПОНДЕНТИ НА ФРОНТАХ

Більшість того, що населення американського запілля знає про війну на всіх фронтах, доходить сюди у формі радіових чи каблевих дописів американських воєнних кореспондентів. Вони на місці слідкують за воєнними подіями, приглядаються битвам, часто навіть беруть в них участь, і зараз же діляться своїми вражіннями й поміченнями з міліонами читачів американських ґазет і журналів.

В останній світовій війні були також воєнні кореспонденти на боєвих фронтах. Та тоді вони звичайно жили в головних кватирах армій чи корпусів, діставали свої новини від штабових старшин і тих вояків, офіцирів чи ворожих полонених, що їм їх представила команда, і на основі їх оповідань складали свої звіти. Деколи підвозили кореспондентів ближче під боєву лінію і дозволяли їм, в безпечному місці, оглянути окопи чи приглянутись перестрілці артилерії.

Тепер техніка збирання новин цілком інакша. Кореспондентам дозволяють іти в перших лініях, з наступаючим військом. Вони їдуть на тенках, в літаках, чи на лафетах гармат. Сплять в окопах, попадають під обстріл, приглядаються боям з першої боєвої лінії чи зі скорострільного гнізда. Вже нераз траплялось, що у завзятій погоні за новинами один або другий кореспондент загнався далеко перед перші розвідочні патрулі.

Наслідком того смертність між кореспондентами тепер дуже висока. Журнал „Едитор енд Поблишер" підрахував, що кілька місяців тому на різних боєвих фронтах було мало що не 450 американських воєнних кореспондентів, репортерів і фотоґрафів. З того числа 12 були вбиті, 3 пропали без вісти, 55 були ранені або потовчені, а 28 дістались до неволі. Крім того 44 захворіли наслідком трудів так, що мусіли перележати якийсь час у шпиталі, 7 попали в неволю, але їх потім звільнили, 40 були інтерновані і після того звільнені. Від часу цього підрахунку ще один фотоґраф втратив життя підчас бомбового полету над Південним Пацифіком, і також прийшла вістка, що один з пропавших без вісти — неживий. Ще кількох були поранені або захворіли.

Пригод, де кореспондент з трудом врятував життя, не зрахуваваби. Майже кожний з них зазнав небезпеки смерти, дехто по кілька разів. Мерил Міллер з тижневика „Нюсвік" тільки мимоходом згадав в одному дописові з Північної Африки, що „минулого тижня моє щастя мало що не скінчилось. Я обірвав трохи підчас обстрілу лінії Марет німецьким бомбовиком і вийшов з цієї пригоди з побитим вухом і добрим переляком. Близни не буде, вухо добре гоїться. Мене хотіли представити до медалі Баґряного Серця, та я відказався. Цеж ніяка заслуга, що мене мало не поцілили".

Та багато кореспондентів дістали вищі й нижчі медалі заслуги у цій війні за відвагу на фронті. В минулій війні кореспондентам відзнак не давали. Але за всю попередню світову війну тільки один кореспондент був ранений, а один затроєний ґазом.

Багато кореспондентів хворіло на малярію, трясовинну (в джунґлях) або пустинну гарячку, на закаження від покусання комахами, дезинтерію та інші „жовнірські" хвороби. Однак в шпиталях не остають довго: їх гонить на поле боїв бажання — діставати новини про війну.

Згадана стаття в „Едитор енк Поблишер" подає також, що згадані вище кореспонденти й кореспондентки представляли на ріжних фронтах 13 ґазет, 6 телеґрафічних аґенцій, 4 журнали, 6 фільмових і фотоґрафічних аґенцій і три радіові компанії. Висилані ними телефоном, телеґрафом і по радіо звідомлення досягають кілька міліонів слів кожного тижня. Від них ми знаємо, як іде війна.

Загальна Рада — ФЛІС.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

НА РОЗМОВІ З ВОЯКОМ.—Генерал Доглас МекАртур (направо) находить час розмовляти не тільки з генералами, але й „простими". Світлина показує його на розмові з вояком, що пере шиття.

МОЛОДЬ НА ПРАЦІ ДЛЯ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

По скінченні вакацій цього місяця міліони хлопців і дівчат повертаються до шкіл і їх праця в Молодечому Відділі Червоного Хреста буде відновлена у великих розмірах. Зі всіх жертв війни найбільше співчуття викликають дитячі воєнні жертви. Молодечий Відділ Червоного Хреста посвячує свою працю на те, аби облегчити ті страждання або помогти нещасним дітям.

Намічена праця провадиться двома способами. Перш за все, через Національний Діточий Фонд, з якого дається поміч дітям в Злучених Державах, так і поза країною. Крім того Червоний Хрест займається виробленням різних річей та подарунків для розпреділення поміж нещасними жертвами війни.

Протягом минулого року з Національного Діточого Фонду робилися закупки черевиків і відсилалися російським дітям, які під час війни стали сиротами. З тогож фонду давалася допомога і утримання раненим дітям в Анґлії, купувалися шкільні підручники і прилади дітям польських втікачів, які знайшли притулок в Британській Східній Африці. З того фонду також посилали різдвяні подарунки воєнним полоненим з Обєднаних Держав, які є розкинені по таборах в різних европейських краях.

Молодь Червоного Хреста виконує свою працю в повній згоді зі своєю шкільною програмою. Дівчата плетуть на лекціях ручної праці светри, шиють одяги та різні інші річи, навіть пелюшки, які Червоний Хрест відсилає в зруйновані війною райони. Хлопці часто роблять скрині, в яких ті річи відправляються. Вони так само виробляють різні забавки та гри для дітей, потерпівших від війни.

Крім того молодь при Червоному Хресті займається приготовленням спеціяльних пакунків з подарунками. В кожному пакунку є десять корисних річей і то всі нові. За минулий рік яких 100,000 таких пакунків відправлено дітям в Росію, Ісляндію, Ірляндію, Анґлію та в Центральну і Південну Америку. Крім того вислано 50,000 фунтів цукорків до Англії та 2,000 фунтів до Росії. Якби не брак транспортових засобів можна булоб послати багато більше.

Хоч Молодечий Відділ Червоного Хреста дає свою поміч в першу чергу потерпівшим від війни дітям, проте він не забуває своїх обовязків також перед тими, хто є в армії, чи фльоті, чи в летунських відділах збройних частин. 17,000,000 членів Молодечого Відділу в тому напрямку зробили чимало праці. Протягом минулого шкільного року вироблено поверх 9,000,000 різних річей — в тому числі меблі для воєнних клюбів, гри різного роду для хорих і ранених в шпиталях, також одяг та багато інших річей, яких потребують наші вояки.

ПРИГОТОВИЛИ УБРАННЯ ДЛЯ ЗАНЯТИХ ТЕРИТОРІЙ НА $54,000,000.

ВАШИНГТОН. — Бюро Заграничної Допомоги й Реґабілітації приготовило цілі гори убрань, які мають бути розділені між населення занятих країв. Досі є вже припаси для 10,000 родин, коштом 54 міліонів дол. Убрання в засаді буде продаване, подекуди вимінюване за інші товари, а подекуди дароване.

Пошанували Т. Кошицеву

3. вересня зібралось в готелі Ст. Ріджес поверх пів сотні жінок міста Винніпеґу, щоб вшанувати п-ю Тетяну Кошиць, дружину проф. Олександра Кошиця.

Чисельна присутність репрезентаток українських національних жіночих організацій на цім зібранні доказала, з якою великою пошаною та увагою українське жіноцтво ставиться до п-ства Кошиців.

На цьому принятті були зарепрезентовані організації: Організація Українок Канади ім. Ольги Басарабової, Союз Українок Канади, Жіноча Рада, Ліга Молодих Жінок, Клюб Українських Жінок і Жіноче Т-во при Народнім Домі.

Пані О. Свистун проводила принаттям. Коли присутні забрали місця, вона представила репрезентаток кожної організації та піднесла тост в честь короля, премієра і прездидента ЗДА. По смачній перекусці покликала до слова п-ю М. Ґуляй, А. Мандрикову, Е. Симчич, а при кінці сама забрала слово.

Промовці в коротких, але щирих словах висказували признання п-ству Кошицям за їх велику працю для української культури. Всі висказували радість і гордість ізза їх присутности в Винніпеґу та запрошували знова повертати та настало замешкати між нами. Одна з бесідниць піднесла великі заслуги п-ні Т. Кошиць, яка постійно і витривало ділила долю і недолю свойого ґеніяльного мужа. П-ні Кошиць, як артистка-співачка, могла рівнож полишити за собою визначні сліди свойого високого таланту. Одначе вона зо скромности воліла оставати в тінях слави свойого мужа та бути ангелом надхніння в його творчій праці.

По врученні їй скромного, але щирого дарунку, пані Кошиць зо зворушенням подякувала за увагу і прихильність до її особи та її мужа. Приняття закінчено многоліттям для п-ства Кошиць.

На цьому місці належиться дати признання ініціяторкам — п. О. Свистун і А. Мандриковій за підготовку цього приняття.

Гостей вітали пані: Сеницька, Дубик, Маценко, Руда і Бачинська.

Віримо, що нам всім нераз приходило бажання довілатись дещо більше про цю непретенсійну дружину д-ра Кошиця. Як ми вже згадували, пані Кошиць дуже скромна і тяжко заставити її говорити про себе. Всежтаки нам вдалось дещо відшукати і тим поділимось з нашими читачами.

Пані Тетяна Кошиць дочка українського учителя з подільської ґубернії. Від сьомого року життя співала в світських і церковних хорах як солістка. По закінченні ґімназії вчилась на відділі літератури, в Жіночому Університеті св. Ольги в Києві. Підчас перебування в Києві співала в хорі університету та студентському жіночому хорі. Опісля працювала в Українському Національному Театрі М. Садовського в Києві.

Із заснуванням Української Республиканської Капелі під орудою О. Кошиця, вступає до неї, як солістка й провідниця партії. З капелею виїзджає закордон івідбуває з нею світову подорож. Одружилась з проф. Кошицем 25 років тому в Києві.

Минулого року на закінчення третіх з ряду Освітних Курсів на хоровому концерті в Плейгавз, пані Кошиць вивчила і прекрасно вивела ряд веснівок.

Паню Кошиць рівнож уважають за найкращого знавця українських народних строїв. В часі коли продукувалась українська фільма „Маруся", вона мала слово так у виборі строїв, як і в сценарії. — („Новий Шлях").

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ГАРТФОРД, КОНН.

Український День Перемоги.

Дня 9. вересня почалася кампанія в справі Третьої Воєнної Позички. Знаємо теж, що департамент скарбу запросив теж і всі національні групи до акції в справі дальшого закупна державних бондів. Запрошено теж і українців. Ось і тому буде влаштований в суботу 18. вересня „Український День Перемоги", від години 10. рано до 5. пополудні, на площі Вікторі Гавз і Олд Стейт Гавз. Влаштованням цього свята займається окрема управа, головно з молодих наших дівчат, між якими є п-нна Марія Данилюк як предсідниця, п-нна М. Ґреґоза — заступниця, а п-нна Н. Курдина — секретарка. Ми, американські українці, добре розуміємо, що ми повинні бути в такій акції на першому місці. Тому памятаймо за цей „Український День" і закупім в той день бонди за якнайбільшу суму на Вікторі Гавз, або телефонуючи до п-нни Марії Данилюк (телефон 5-5716).

М. Похмурський.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На Бомбовик „Україна".

Департамент скарбу повідомив Український Центральний Комітет у Філядельфії, що якщо в часі кампанії за Третьою Позичкою закуплять через Українське Будівельне Товариство, як агенцію Комітету, державних бондів на сто тисяч долярів, то один з американських бомбовиків матиме назву „Україна". Але важні тільки ті бонди, що будуть закуплені через Центральний Комітет, згл. згадане Будівельне Товариство. Комітет певний, що це гарне діло вдасться і в тій цілі скликує до Української Галі загальне масове віче, в неділю 19. вересня.

З НОВИХ ВІДКРИТЬ ТА ВИНАХОДІВ

Амплидайн. Електричний робот, який збирає „малі електричні шепти й поголоски" приневолений тепер робити воєнну роботу. Його розвинув д-р Е. Ф. В. інжинір з лябораторії Дженерал Електрик у Скенектеді, Н. Й. У вигляді він нагадує звичайний електричний мотор. Він підхоплює тихонькі звуки в електричнім струмі і побільшає їх відразу до голосного гомону. Збільшену електричну енергію уживають для контролі великих електричних та інших машин. Військова влада дозволила оголосити про цей новий винахід таке:

Амплидайн застановив тисячі воєнних та промислових операцій, починаючи від видобування з копалень основних сирівців аж до виробу, повертання та стріляння воєнної зброї. Його вживають при виряді для контролі огню на кораблях, при протилетунських гарматах і на прибережних та корабельних ліхтарнях, що кидають далекосягле світло. Коли його примістити на паровім чердаку, („шуфли"), амплидайн обчищує черпак із міліона тон землі при перевантажуванню вугля. Крім того уживають його при виробі сталевих плит для будови кораблів і літаків.

Сировиця проти інфлюенци. Російські лікарі вживають тепер нової сировиці („серум") проти інфлюенци. Новість полягає в тому, що сировиці не запускають у кров, ані не ликають, а просто вдихують. Наукова засада при тому така: Кінську сировицю, або якусь іншу сировицю, багату в тільця, які поборюють інфлюенцу, вдихають упродовж яких 15 мінут. У той спосіб легені стають переповнені розпиленими кроплями.

Коли коневи защепити інфлюенційний бациль, тоді кінська кров розвиває спеціяльні хемічні „тільця", які поборюють інфлюенційного бацилям. Ті тільця опісля може вдихнути людина і вони винищують в людині недугу. Поміч через вдихування не є постійна. Вона може тривати один тиждень. Але цей тиждень є дуже важний у часах епідемії, бо спиняє саму епідемію. Колиб наука могла винайти спосіб, щоб протиінфлюенційні тільця могли ділати самостійно і тривало, тоді можнаб було перемогти оцю страшну в наслідках недугу. Над тим працює д-р Джордж К. Гирст у Ракефелевій фундації в Ню Йорку.

МАДЯРСЬКА ПРЕСА ПЛЮГАВИТЬ СЛОВАКІВ.

ЦІРІХ, (Швайцарія). (ОНА). — Наспівша до Швайцарії мадярська преса принесла ряд статтей на тему мадярсько-словацьких непорозумінь за границю. Мадяри нарікають, що словаки домагаються справедливого поділу спірних земель, забуваючи, що вони є маленькою державою, яка ще не повинна багато говорити. Мадярська преса пише, що мадяри колись були великою і сильною нацією і такою хочуть остати по скінченню війни. Сусідні народи повинні від неї вчитися й її слухати. Особливо словаки, які завше нарікають, що Мадярщина їх ограбила. Але це все неправда, бо мадяри нікого не скривдили. Мадярщина тільки повідбирала ті землі, які до неї належали і не віддасть їх за ніяку ціну. Як словаки цьому не вірять, то хай попробують відібрати.

Мадярські ґазети пишуть тепер таким бундючним тоном, яким колись німці писали.

ЖАРТИ НАШОГО КІСТЯКА.

Чому чоловік вищий рано ніж увечір? Девятьдесять девять людей на сто відповість, що вони таксамо високі ввесь день. А деякі навіть візьмуть це питання за марний жарт. Але колиб ці скептики завдали собі трохи труду і змірилися, коли встають, а потім другий раз, ввечір, як кладуться спати — побачилиб різницю між ранньою й вечірньою висотою. В одному випадку вона буде більша, в іншому менша, але таки буде.

Чомуж це так? Чому ми зранку вищі?

Людське тіло держиться в доземій, простій позиції завдяки хребтові і мязням. Але хребет не є одноцілою кісткою: тоді ми не моглиб згинати тулова. Хребет складається з ряду малих хребетних кісток, злучених з собою вязанням. Якби ті кістки лежали безпосередсьо одна на другій — при кожнім русі ми чулиби скрипіння, що їх наші нерви не моглиб довго зносити. Тому між поодинокими хребетними кістяками створила природа рід подушечки, т. зв. хрястку, що випростовується й пучнявіє вночі, коли хребет увільнений від свого звичайного денного тягару. Зате вдень висота людини менша ніж ранком. Різниця може бути навіть па 3 цм. Вистане положитися на годинку, щоб зріст побільшився на 1—2 цм. Тіло чоловіче видовжується і по смерти.

Також як хтось встає по довшій хворобі — видається завжди вищий, як перед нею. У дітей є це зовсім зрозуміле. За час пролежаний у ліжку могли вони справді підрости. Але по хворобі видається вищий також і дорослий. Та не тільки видається. По довгому лежанні чоловік справді встає вищим часом навіть на 5—6 цм. Бо хрястки мали доволі часу напучнявіти, випростувати кістки хребта і тимсамим збільшити висоту людини.

СИТУАЦІЯ В ІТАЛІЇ. Карта Італії показує, де аліянти займають в Італії позиції.

ЩО ТАКЕ „ОДМА".

Як натнеться грудну клітку між ребрами, то до її нутра дістається через рану повітря. Воно натискає на одну частину легенів, вона опадає і перестає брати участь у процесі віддихання. Як грудну клітку ушкодити з обох сторін, тоді ранений може задушитися. Тому рани грудної клітки небезпечні навіть тоді, як легені безпосередньо зовсім ненарушені.

При лікуванні туберкульози легких навмисно впускається до грудної клітки повітря, щоб спаралізувати діяльність хворого легеня. Це впущення повітря до грудей називається „одма".

Щоб її доконати, наколюється грудну клітку між ребрами толкою з тупим кінцем, і впускається повітря поміж клітку і хорий легень. Під впливом тиску повітря легень опадає і перестає ділати. В легені, що не виконує своєї звичайної праці туберкульоза поволі слабне. Повітря, що натискає на легень поступнево втягується, а легень вертається до попереднього стану і починає наново ділати. Тоді знову робиться одму й повторюється її так довго, аж туберкульоза зовсім зникне.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома своїм місцевих і позамісцевим членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. вересня, в годині 2. пополудні точно, в парохіяльній галі. Повинністю є всіх членів бути на зборах, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свою залеглість, бо інакше будуть суспендовані. Старайтеся приєднування нових членів до своєї організації. Секретар змінив свою адресу, тому з всякими відділовими справами треба вдаватися на 45 Sullivan St. — М. Яцула, предс.; П. Пасвак, кас.; А. Іванів, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зоря, від. 69, будуть в суботу, 18. вересня, в 8. годи ввечір, в церковній гали св. Юрія, 217 Іст 6. вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — М. Ликтей, секр.

ВІЛКС-БЕРРІ, ПА. — Квартальні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 19. вересня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Просимо всіх членів прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження. — П. Герами, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206, відбудуться в суботу, 18. вересня, в церковній салі, 74 Геррис Еве., в годині 5:30 ввечір точно. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо будуть важні справи до обговорення. — За уряд: І. Кокольський, секр.

СТЕМФОБРД, КОНН. — Три-квартальні збори Бр. св. Арж. Михаїла, від. 350, відбудуться в неділю, 19 вересня, в годині 5. пополудні, в церковній гали на Ґрінвіч Еве. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів і членкнь прийти точно на час, бо маємо важні справи до полагодження. — В. Карий, предс.; В. Блащук, кас.; Д. Михайлишин, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. Запорозька Січ, від. 347, відбудуться в неділю, 19. вересня, в годині 12. вполудне, в гали де звичайно. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є багато справ до полагодження. Буде справа хорих членів і членів, що служать в американській армії. — І. Найда, предс.; П. Старжевський, кас.; Г. Тимчій, секр.

АЛМЕРТОН, ПА. — Повідомляємо всіх наших членів, що місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 369, відбудуться в неділю, 19. вересня, в год. 6. ввечір, в гали церковній. Просимо всіх членів прийти на означений час і заплатити свої залеглости. Є важні справи до рішення. — За уряд: М. Куба, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 18. вересня, в год. 7:30 ввечір, в гали У. Д. Клюбу, 31-14 Гренд Еве. Просимо всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членкнь прийти на ці збори, бо є важні справи до рішення. Просимо довгуючих членів прийти і вирівнати свій довг, бо інакше поступимо згідно зо статутом. — М. Левицький, предс.; Г. Васпанк, кас.; П. Барнич секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170, відбудуться в неділю, 19. вересня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Рівнож заплатіть свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — Т. Наконечний, фін. секр., 16 Sanford Pl., Jersey City.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 18. вересня, в годині 8. ввечір, в домі 122 Ліберти Стр. Просимо всіх членів прийти на час. — Ю. Голлнський, предс.; В. Реновець, кас.; П. Ярема, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 18. вересня, в годині 7. ввечір, під ч. 847 Норт Френклин ул. Просимо членів прийти на ці збори, а довгуючих просимо вирівнати свої вкладки. — С. Чорномаз, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. вересня, в 2. годині пополудні, в гали парохіяльній, 803 Форнт ул. Просимо членів прийти на означений час. Довгуючі члени, коли не заплатять надалі до 25, будуть суспендовані. — За уряд: П. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Три-квартальні збори Сестр. Любов, від. 37, відбудуться в пятницю, 17. вересня, в год. 7:30 ввечір, в У. Н. Домі. Просимо членкнь прийти і вислухати звіту за 9 місяців та вирішити важні справи. Старайтеся привести нових членкнь до Сестрицтва і У. Н. Союзу, а одержите відповідну нагороду. — Анна Гнатюк, фін. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. О. Николая, від. 175, повідомляє всіх своїх ченів, що місячні збори відбудуться в неділлю, 19. вересня, в годині 12:30 вполудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. Взиваємо всіх членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження. — В. Братусь, предс.; А. Дяків, кас.; В. Братусь, секр.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 14. вересня 1943 р. помер у 51. році життя

ІЛЛЯ ТУРАЦІ,

член 204. відділу У. Н. Союзу в Ню Йорку, Н. Й.

Покійний походив із села Ходачків малий, повіт Тарнопіль, Зах. Україна. Лишив жену Ксеню, двоє дітей: Василя, котрий є в американській армії, й дочку Марію; також братів і сестер: Стефана, Миколу, Анастазію і Марію.

Похорон відбудеться в суботу, 18. вересня, в год. 8:30 рано з погребового заведення П. Яреми до укр. прав. церкви на 14. улиці.

Просимо всіх членів відділу взяти участь в похороні та віддати останню прислугу Покійному.

В. Й. П.! Уряд відділу.

Дня 9. вересня 1943 р. помер

МИХАЙЛО МАРЦІНЮК,

член Бр. св. Арх. Михаїла, від. 476 У. Н. Союзу в Гудсон, Н. Й.

Покійний роджений в селі Ящівці, повіт Збараж. Похорон відбувся 13. вересня з дому жалоби до гр.-прав. церкви, а відтак на Гудсон Ситі Семетари Парк.

В. Й. П.! П. Маряк, секр.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

УКРАЇНСЬКА гр.-кат. парохія Пр. Діви Марії в **Мікізракс, Па.,** пошукує **кваліфікованого ДЯКОВЧИТЕЛЯ,** котрий провадив би добре українську діточу школу і був відповідним дириґентом церковного хору. В інформаційних справах треба голоситися на адресу секретаря парохії: 178-

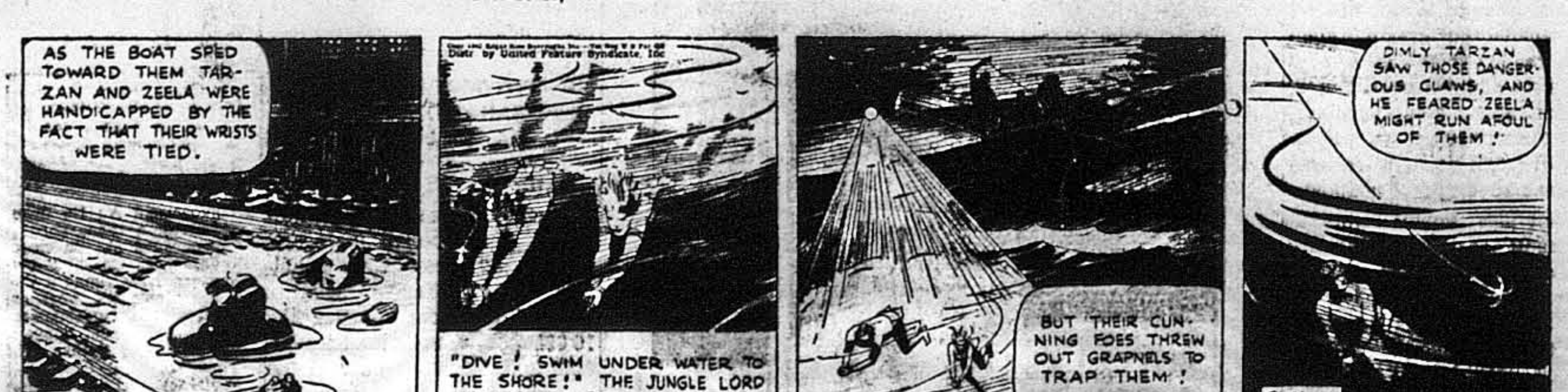
MIKE GURNIAK,
327 Helen St., McKees Rocks, Pa.

ПАРОХІЯ Покров Пречистої Діви Марії в **МекАду, Па.,** пошукує **ДЯКОВЧИТЕЛЯ,** що вміє провадити хор і вечірну школу з дітьми. Голоситися треба листовно і подати, скільки жадають платні. Посаду можна обняти від 1. жовтня ц. р. Зголошення слати на таку адресу: 179-

JOHN NISTRAN
537 S. Hancock St., McAdoo, Pa.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ТАРЗАН, ч. 837. У сталевих кіхтях.

Як човен наближався до них, Тарзан не мав свободи рухів, бо його руки були звязані.

„Поринай! Пливи попід водою до берега!" приказав Тарзан дівчині.

Але їх вороги закинули в воду залізні гаки, аби їх піймати.

Тарзан доглянув гострі кінці заліза й боявся, що Зела може на них попастися.